

Organic Agriculture in Turkey

Serpil Tıraşçı^{1,a,*}, Ümmügülsüm Erdoğan^{2,b}, Vecihi Aksakal^{1,c}

¹Department of Organic Farming Management, Faculty of Applied Sciences, Bayburt University, 69000 Bayburt, Turkey

²Department of Food Engineering, Faculty of Engineering, Bayburt University, 69000 Bayburt, Turkey

*Corresponding author

ARTICLE INFO	ABSTRACT
<p><i>Research Article</i></p> <p>Received : 11/04/2020 Accepted : 06/11/2020</p> <p>Keywords: Importation Exportation Organic Agriculture Turkey Production</p>	<p>Turkey as well as in the developing world science, technology and the changing rural development and manufacturing approach accordingly with industry, has changed the shape of the realization of agricultural activities. As a result of new production methods, environmental and human health deteriorated and scientists have turned to organic agriculture. Organic farming practices, which started in the 1980s in our country, have improved significantly with the publication of the organic farming regulation in 1994 and the regulation was last regulated in 2018. Our country with conditions favourable for organic agriculture in terms of soil and water resources, climate, variety of products, this study was prepared in order to see how organic agriculture has progressed over the years and at what stage it is today. In 1990, 8 organic products were produced in Turkey with 313 farmers in an area of 1,037 ha. According to the latest data 73,563 farmers have grown 2,371,612 tons of organic products in 626,885 ha organic agriculture area. In addition, the organic product range produced was increased to 213. When we look at the export situation, it is seen that the total export amount is 111,690,675 tons and a significant amount of this export amount is 41.633,896 tons of wheat and wheat products. Looking at the import data, it is known that the total import amount is 175,865,85 tons and the most imported product is soybeans (non-seed) (99,446 tons). Although a significant increase in organic agriculture production has been observed compared to previous years, it is anticipated that this increase may increase even further considering Turkey's agricultural potential.</p>

Türk Tarım – Gıda Bilim ve Teknoloji Dergisi, 8(11): 2348-2354, 2020

Türkiye’de Organik Tarım

MAKALE BİLGİSİ	ÖZ
<p><i>Araştırma Makalesi</i></p> <p>Geliş : 11/04/2020 Kabul : 06/11/2020</p> <p>Anahtar Kelimeler: İhracat İthalat Organik Tarım Türkiye Üretim</p>	<p>Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de gelişen bilim, teknoloji ve sanayi ile buna bağlı olarak değişen kırsal kalkınma ve üretim anlayışı, tarımsal faaliyetlerin gerçekleşme şeklini değiştirmiştir. Yeni üretim metotları sonucu çevre ve insan sağlığı bozulmuş ve gelinen noktada bilim insanları organik tarıma yönelmiştir. Ülkemizde 1980’li yıllarda başlayan organik tarım uygulamaları, 1994 yılında organik tarım yönetmeliğinin yayınlanmasıyla önemli ölçüde gelişme göstermiş ve yönetmelik son olarak 2018 yılında düzenlenmiştir. Ülkemiz toprak ve su kaynakları, iklimi, ürün çeşitliliği bakımından organik tarıma elverişli koşullara sahip olması dolayısıyla organik tarımın yıllar içerisinde nasıl bir ilerleme gösterdiğini ve bugün ne aşamada olduğunu görebilmek amacıyla bu çalışma hazırlanmıştır. Türkiye’ de 1990 yılında 1.037 ha alanda 313 çiftçi ile 8 organik ürün üretilmiştir. Son verilere göre 73.563 çiftçi 626.885 ha organik tarım alanında 2.371.612 ton organik ürün yetiştirmiştir. Ayrıca üretimi yapılan organik ürün çeşidi de 213’e çıkarılmıştır. İhracat durumuna bakıldığında toplam ihracat miktarının 111.690.675 ton olduğu ve bu ihracat miktarının önemli bir miktarını 41.633.896 tonla buğday ve buğday ürünlerinin oluşturduğu görülmektedir. İthalat verilerine bakıldığında ise toplam ithalat miktarının 175.865,85 ton olduğu ve en çok ithal edilen ürünün ise soya fasulyesi (tohumluk olmayan) (99.446 ton) olduğu bilinmektedir. Geçmiş yıllara göre organik tarım üretiminde önemli bir artış gözlemlense de Türkiye’nin tarım potansiyeli göz önünde bulundurulduğunda bu artışın daha da artabileceği öngörülmektedir.</p>

^a serpil.usta029@gmail.com

^b <http://orcid.org/0000-0002-3357-4348>

^c gulsum25@gmail.com

^d <https://orcid.org/0000-0001-5988-3758>

^e vecihiaksakal@bayburt.edu.tr

Giriş

Artan teknolojik gelişmeler birçok sektörü etkilediği gibi tarım sektörünü de etkilemiştir. Dünya nüfusunun hızla artması gıda ve tarımsal maddelere olan ihtiyacın artmasına neden olmuş, birim alandan daha fazla ürün alabilmek adına yoğun bir şekilde kimyasal gübre ve ilaç kullanılmış, bu durum da zamanla insan ve hayvan sağlığı üzerinde birçok olumsuzluğa yol açmıştır. Temelinde insan kaynaklı olan bu yanlış uygulamalar ise ekosistem üzerinde büyük tahribatlara neden olmuştur. Bu tahribatlara karşı önlem alabilmek adına dünya ülkeleri organik tarımı gündemlerine almaya başlamışlardır (Merdan ve Kaya, 2013; Dalbeyler ve Işın, 2017).

Tarımda kimyasal madde kullanımının başladığı 1900'lü yıllarda Avrupa'daki bazı çiftçiler toprak verimliliği kavramına dikkat çekerek farklı yaklaşımlar sergilemiş ve böylece ekolojik tarımın temeli oluşturulmuştur (Aksoy, 2001). Dünyada organik tarıma yönelik çalışmalar, 1910 yılında Albert Howard'ın "Tarımsal Vasiyetnamesi" ile başlamış (Er, 2009; Yürüdü ve ark., 2010), 1924 yılında Dr. Rudolf Steiner'in 'Biyolojik Tarım Yöntemi' kursunu açması ve 1928'de de 'Biyodinamik Tarım Enstitüsü'nü kurması ile gündeme gelmiştir. 1930'lu yıllara gelindiğinde ise kontrollü organik üretim başlamıştır (Dalbeyler ve Işın, 2017).

"Organik" terimi ilk kez 1940 yılında W. Northbourn tarafından "Look To The Land" adlı eserinde ekolojik tarım sistemini tanımlamak için kullanılmıştır. 1959 yılında Fransa'da Organik Çiftçi Derneği "Groupement d'agriculteurs biologiques" kurulmuş, 1970'lerde pestisitlerin ve kimyasal gübrelerin keşfedilmesi ile entansif tarım hızla yayılmıştır. Buna karşın, "Yeşil Devrim" olarak adlandırılan bu tür uygulamalar sonucunda tarımsal üretimdeki artışın yeterli olmadığı, dünyadaki açlık sorununa çözüm olmayacağı tartışılmaya başlanmış, entansif tarımın doğal dengeyi ve insan sağlığını bozduğunu kanıtlayan araştırmalar ortaya konulmuştur (Dalbeyler ve Işın, 2017).

"Yeşil Devrim" denilen tarım tekniklerinin uygulanmasıyla bazı ürünlerde nerdeyse %100'e varan artışlar sağlanmıştır. Ancak, bu tarım teknikleri doğal dengenin hızlı bir şekilde bozulmasına neden olmuş ve neredeyse sürdürülemeyecek bir gelişmenin eşğine gelinmiştir (Ak, 2004). Bu dönemde organik tarımın önemi anlaşılmaya başlanmış ve organik tarıma katkı sağlamak amacıyla 1972'de Almanya'da IFOAM kurulmuştur. 1980'li yıllardan itibaren artan tüketici talepleri doğrultusunda organik tarım üretimi ticari bir boyuta geçmiştir (Dalbeyler ve Işın, 2017).

Türkiye'de ise organik tarıma yönelik çalışmalar 1984-85 yıllarında Avrupalı firmaların ülkemizden organik ürün talep etmesi ile başlamıştır. İlk organik ürünler kuru üzüm ve kuru incir olmuş daha sonraları fındık ve kuru kayısı da bu ürünlere eklenmiştir. Sağlıklı ve doğru gelişen bir organik tarım hareketi için 1992 yılında Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği (ETO) kurulmuştur (Anonim, 2019a). 1994 yılında Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan, "Bitkisel ve Hayvansal Ürünlerin Ekolojik Metotlarla Üretilmesine İlişkin Yönetmelik 18.12.1994 tarihinde yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın denetiminde ve yönetmelik kuralları çerçevesinde organik tarım faaliyetleri böylece başlamıştır (Erdogan ve Çakmakçı, 2015). Son olarak 01.12.2004 tarihinde Organik Tarım Kanunu, 18.08.2010 tarihinde ise Organik Tarımın Esasları ve Uygulamasına İlişkin Yönetmelik çıkarılmıştır.

Türkiye, iklim ve toprak koşulları elverişli, biyolojik ve genetik çeşitliliği fazla olan bir ülke olması sebebiyle organik tarım sistemine oldukça uygun ve organik tarım potansiyeli oldukça yüksek bir ülkedir (Gündüz ve Kaya, 2007; Merdan, 2014). Bu çalışma, Türkiye'de organik tarımın yıllar içerisindeki gelişimi ve bugün ne aşamada olduğunu gösterebilmek amacıyla hazırlanmıştır.

Türkiye Organik Tarım Verileri

Ülkemizde son yıllarda taze meyve ve sebzeden, baklagiller, pamuk ve buğday gibi çeşitli tarla bitkileri, tıbbi ve aromatik bitkiler ve kurutulmuş meyvelere (elma, fındık, antep fıstığı, kuru incir ve üzüm) kadar üretilen organik ürünler giderek çeşitlenmektedir (Demiryürek, 2016). Çizelge 1' de belirtildiği üzere 2018 yılı itibarıyla Türkiye'de toplamda 626.885 ha alanda organik tarım yapılmaktadır. 79.563 çiftçi 213 organik üründe toplam 2.371.612 ton üretim gerçekleştirmiştir (Anonim, 2019b).

Türkiye'de organik bitkisel üretim verileri incelendiğinde yıllar içerisinde ürün sayısı, çiftçi sayısı, üretim alanı ve üretim miktarı parametrelerinde bazı yıllarda bir önceki yıla göre düşüş görülse de genel olarak yıllar itibarıyla artış söz konusudur. 2018 yılı verilerine bakıldığında 2002 yılı verilerine göre organik ürün sayısında %42, çiftçi sayısında %540, üretim alanında %598 ve üretim miktarında %665 oranında önemli bir artış gerçekleştiği görülmektedir. Ayrıca organik üretim yapan çiftçi sayısının ve toplam üretim alanlarının yıllara göre değişiklik gösterdiği, toplam üretim miktarının ise sürekli arttığı görülmektedir (Çizelge 1).

Çizelge 1. Ülkemizde organik tarım verileri (geçiş süreci dahil) (Anonim, 2019b)

Table 1. Organic farming data in our country (including transition) (Anonymous, 2019b)

Yıllar	Ürün Sayısı	Çiftçi Sayısı	Yetiştiricilik Yapılan Alan(ha)	Doğal Toplama Alanı(ha)	Toplam Üretim Alanı(ha)	Üretim Miktarı(ton)
2002	150	12.428	57.365	32.462	89.827	310.125
2004	174	12.751	108.598	100.975	209.573	377.616
2006	203	14.256	100.275	92.514	192.789	458.095
2008	247	14.926	109.387	57.496	166.883	530.224
2010	216	42.097	383.782	126.251	510.033	1.343.737
2012	204	54.635	523.627	179.282	702.909	1.750.126
2014	208	71.472	491.977	350.239	842.216	1.642.235
2016	225	67.878	489.671	34.106	523.778	2.473.600
2018	213	79.563	540.000	86.885	626.885	2.371.612

Organik tarımla ilgilenen firmaların üreticilere yüksek fiyattan alım garantisi vermesi, teknik yardım ve nakdi yardımda bulunmaları, organik tarıma yönelmek isteyen üreticilere cesaret vermektedir. Öte yandan organik ürünlerin satış fiyatının konvansiyonel ürünlerin satış fiyatından ortalama %10-15 pahalı olması, üreticilerin organik ürünlerini pazarlamada sıkıntı yaşamalarına neden olmaktadır (Turan ve ark., 2009; Öztürk ve İslam, 2014). Bu gibi nedenlerden dolayı organik tarım yapan çiftçiler bazı yıllarda organik tarımdan vazgeçebilmekte bu da organik üretim yapan çiftçi sayısında değişikliğe neden olmaktadır (Öztürk ve İslam, 2014).

Ülkemizde organik üretim oranları yıllar içerisinde artış gösterse de organik pazar ve kişi başı organik ürün tüketimi konusunda aynı şeyi söylemek mümkün değildir. 2014 yılı organik perakende satış değerimiz 46 milyon €, kişi başı organik ürün tüketim miktarımız ise 1 €'dur (FİBL, 2019).

Türkiye'de tüketilen organik ürün miktarı bazı dünya ve Avrupa Birliği ülkelerine göre daha düşük seviyededir. Bu durumun en önemli nedeni tüketicilerin organik

gıdalarla ilgili yeterli bilgiye sahip olmamaları ve organik gıda fiyatlarının konvansiyonel gıda fiyatlarına oranla oldukça yüksek bulunmasıdır (Bayaner, 2013; Eryılmaz ve ark., 2015; Demirbaş ve ark., 2016; Dalbeyler ve Işın, 2017; Deviren ve Çevik, 2017).

Ülkemizde organik tarımın yoğun olarak yapıldığı bölge Ege Bölgesi'dir. Bu bölgede 23.943 çiftçi 136.961 hektar alanda 751.900 ton üretim gerçekleştirmektedir. Ege Bölgesi hem çiftçi sayısı hem üretim alanı hem de üretim miktarı bakımından diğer bölgelere göre oldukça önde gelmektedir (Çizelge 2) (TÜİK, 2019).

İller bazında değerlendirme yapıldığında ise organik tarım alanı en fazla olan ilk 3 il Aydın (56.174 ha), Kastamonu (50.459 ha) ve Van (49.766) olarak sıralanmaktadır. Ayrıca Aydın 11.219 çiftçi sayısı ve 297.378 ton üretimle en fazla üretim miktarına ve çiftçi sayısına sahip olan ilimizdir (Çizelge 3) (TÜİK, 2019). Ülkemizde üretimi ve ticareti yapılan organik tarım ürünlerine ait veriler aşağıda başlıklar altında verilmektedir.

Çizelge 2. Bölgelere göre organik tarım verileri (2018) (TÜİK, 2019)

Table 2. Organic farming data by regions (2018) (TÜİK, 2019)

Bölge Adı	Çiftçi Sayısı	Üretim Alanı (Hektar)	Üretim (Ton)
Batı Marmara	892	7.511	18.409
Ege	23.943	136.961	751.900
Doğu Marmara	1.430	11.910	25.567
Batı Anadolu	814	8.527	74.221
Akdeniz	1.492	21.851	79.164
Orta Anadolu	1.269	73.538	205.473
Batı Karadeniz	7.280	69.297	112.214
Doğu Karadeniz	18.431	19.165	52.791
Kuzeydoğu Anadolu	5.669	89.811	390.782
Ortadoğu Anadolu	8.959	119.046	387.613
Güneydoğu Anadolu	9.362	69.160	272.745

Çizelge 3. İllere göre organik tarım verileri (2018) (TÜİK, 2019)

Table 3. Organic farming data by provinces (2018) (TÜİK, 2019)

İller	Üretim Alanı (Hektar)	İller	Üretim Miktarı (Ton)	İller	Çiftçi Sayısı
Aydın	56.174	Aydın	297.378	Aydın	11.219
Kastamonu	50.459	Manisa	147.359	Rize	10.147
Van	49.766	Niğde	134.751	Van	4.203
Ağrı	31.915	Van	130.095	Kastamonu	3.430
Muş	28.900	Erzurum	109.850	İzmir	2.703

Organik Sebze Üretimi

Ülkemizde 2018 yılı toplam organik sebze üretim miktarı 48.787 ton' dur (Anonim, 2019c). 12.885 ton üretimle Manisa ili ilk sırada, İzmir 5.575 ton üretimle ikinci sırada ve Ankara 4.876 ton üretimle üçüncü sırada yer almaktadır. Türkiye'de en çok üretilen organik sebze ise açık ara farkla domates (16.594 ton) olmuştur (Şekil 1). (Bu verilere doğadan toplananlar da dahil edilmiştir.)

Organik Meyve Üretimi

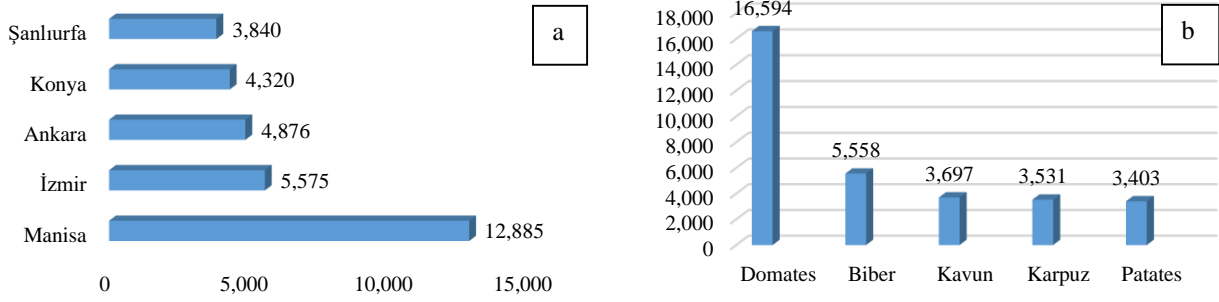
Türkiye'de organik meyve üretimi 2018 yılında toplam 604.904 ton' dur (Anonim, 2019c). İller bazında bakıldığında, organik meyve üretiminin en fazla yapıldığı il 259.189 ton ile Aydın'dır. En çok üretilen organik meyve sıralamasında ise ilk sırada Zeytin (213.369 ton), ikinci sırada Elma (98.136 ton) ve üçüncü sırada ise İncir (86.585 ton) bulunmaktadır (Şekil 2).

Doğadan Toplanan Organik Meyvelerin Miktarı

Türkiye'de 2018 yılında doğadan toplanan organik meyvelerin miktarı (yabani organik meyveler dahil) 214.106 ton' dur (Anonim, 2019c). Bu meyvelerin başında 73.503 ton ile elma gelmektedir (Çizelge 4).

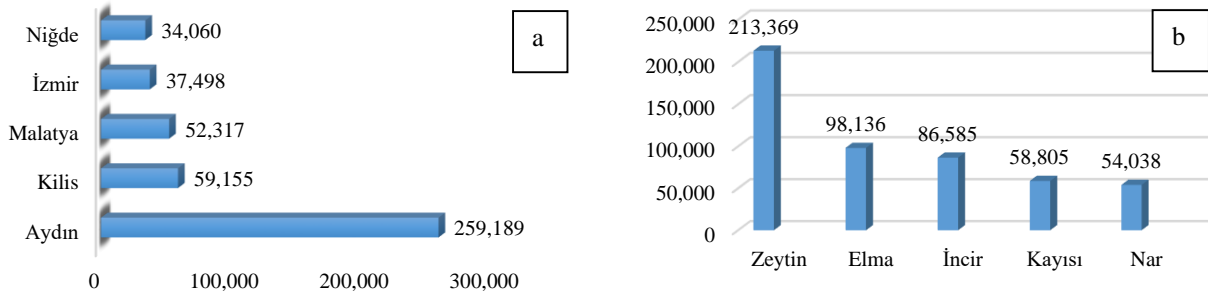
Organik Tarla Bitkileri Üretimi

Ülkemiz organik tarla bitkileri 2018 yılı verilerine bakıldığında, toplam 684.539 ton üretim gerçekleştirildiği görülmektedir (Anonim, 2019c). 128.242 ton üretimle en fazla tarla bitkisi üretilen ilimiz Van olup onu Erzurum (108.680) ve Kars (105.893) illeri izlemektedir. Ürünler bazında bakıldığında ise 195.131 ton üretimle buğday ilk sırada, 133.377 tonla yonca ikinci sırada yer almaktadır (Şekil 3).

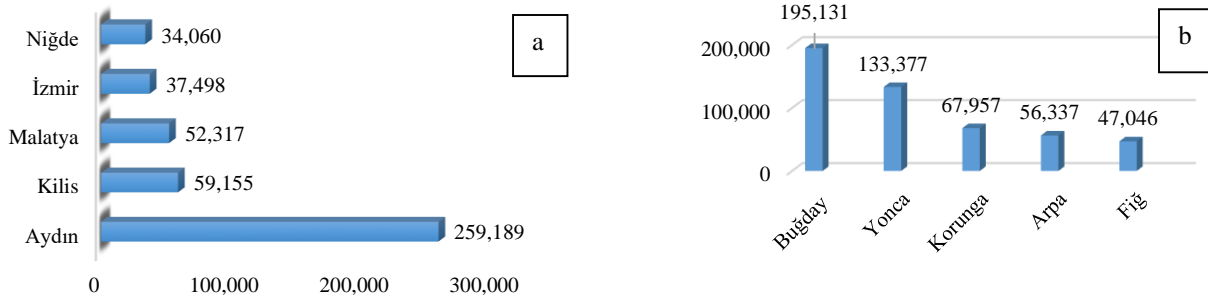
Şekil 1. (a) Ülkemizde organik sebze üretiminde önde gelen ilk 5 il (b) Ülkemizde üretimi yapılan ilk 5 organik sebze (2018) (Anonim, 2019c).

Figure 1. (a) Top 5 provinces in organic vegetable production in our country (b) Top 5 organic vegetables produced in our country (2018) (Anonymous, 2019c).

Şekil 2. (a) Ülkemizde organik meyve üretiminde önde gelen ilk 5 il (b) Ülkemizde üretimi yapılan ilk 5 organik meyve (2018) (Anonim, 2019c).

Figure 2. (a) Top 5 provinces in organic fruit production in our country (b) Top 5 organic fruits produced in our country (2018) (Anonymous, 2019c).

Şekil 3. (a) Ülkemizde organik tarla bitkileri üretiminde önde gelen ilk 5 il (b) Ülkemizde üretimi yapılan ilk 5 organik tarla bitkisi (2018) (Anonim, 2019c).

Figure 3. (a) Top 5 provinces in the production of organic field crops in our country (b) Top 5 organic field crops produced in our country (2018) (Anonymous, 2019c).

Organik Mantar Üretimi

2018 yılında organik mantar üretimi toplamda 0,5 ton'dur. Bunun 0,3 tonu Kırşehir, 0,1 tonu Kastamonu ve 0,1 tonu Muğla'da yapılmaktadır (Anonim, 2019c).

Organik Üzüm Üretimi

Türkiye 2018 yılı toplam organik üzüm üretim miktarı 116.803 ton olup bu değere sofralık, kurutmalık, yabani üzüm (doğadan toplama) ve üzüm (doğadan toplama) verileri de dahildir. En fazla üretim 99.394 tonla Manisa iline aittir. Ülke organik yaş ve kuru üzüm üretiminin büyük oranını Manisa ili tek başına karşılamaktadır (Çizelge 5) Ülkemizde organik olarak yetiştiriciliği yapılan üzümler büyük oranda kurutulularak pazara sürülmektedir. Türkiye hem konvansiyonel hem organik çekirdeksiz kuru üzümün en büyük üreticisi ve ihracatçısı konumundadır (Akkurt ve ark., 2018).

Organik Tıbbi, Aromatik ve Keyf Bitkileri Üretimi

Türkiye 2018 yılı toplam organik tıbbi, aromatik ve keyf bitkileri üretim miktarı (doğadan toplananlar dahil) 45.139 ton olup üretim miktarı en fazla olan ilimiz 24.058 ton ile Rize'dir. Rize bu üretim miktarı ile diğer illere göre açık ara farkla önde bulunmaktadır. Doğadan toplananlarda dahil olmak üzere üretimi yapılan tıbbi, aromatik ve keyf bitkileri içerisinde en fazla ürün çay (26.302 ton) olup bunu 6.646 ton ile kızılıçık bitkisinin takip ettiği görülmektedir (Şekil 8). Türkiye'deki organik çay üretimi verileri incelendiğinde en yüksek verimin Rize ilinden (24.058 ton) alındığı görülmektedir. Rize ilini Kastamonu (9.190 ton) ve Kahramanmaraş (3.050 ton) takip etmektedir (Anonim, 2019c).

Çizelge 4. Ülkemizde doğadan toplanan organik meyveler (2018) (Anonim, 2019c).

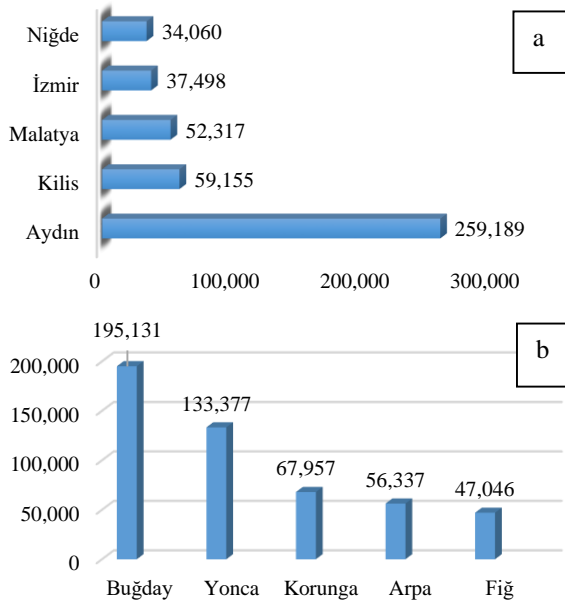
Table 4. Organic fruits collected from nature in our country (2018) (Anonymous, 2019c).

Tür	Üretim Miktarı (Ton)
Elma	73.503
Alıç	51.499
Yabani Elma	21.156
Armut	12.850
Erik	7.267

Çizelge 5. Ülkemizde organik yaş ve kuru üzüm yetiştiriciliğinde önde gelen ilk 5 il (2018) (Anonim, 2019c)

Table 5. Top 5 cities in our country in organic and raisin growing (2018) (Anonymous, 2019c).

İller	Üretim Miktarı (Ton)
Manisa	99.394
İzmir	5.637
Diyarbakır	2.384
Karaman	1.543
Adıyaman	1.488

Şekil 4. (a) Ülkemizde organik tıbbi, aromatik ve keyf bitkilerinin üretiminde önde gelen ilk 5 il (b) Ülkemizde üretimi yapılan ilk 5 organik tıbbi, aromatik ve keyf bitkileri / doğadan toplananlar dahil (2018) (Anonim, 2019c).

Figure 4. (a) Top 5 provinces in our country in the production of organic medicinal, aromatic and arbitrary plants (b) Top 5 organic medicinal, aromatic and arbitrary plants produced in our country / including those collected from nature (2018) (Anonymous, 2019c).

İthalat ve İhracat Verileri

Türkiye’de 2018 yılında toplam ihracat miktarının 111.690,675 ton’ dur. Bu ihracat miktarının önemli bir miktarını 41.633,896 tonla buğday ve buğday ürünlerinin oluşturduğu görülmektedir (Çizelge 6). En çok ihracat yapılan ülkelerin başında İtalya (26 bin ton) gelmekte olup onu Almanya (18 bin ton) ve Hollanda (16 bin ton) izlemektedir. 2018 yılı organik ürün ithalat verilerine bakıldığında ise toplam ithalat miktarının 175.865,85 ton

olduğu görülmektedir. En çok ithal edilen ürün ise 99.446 ton ile soya fasulyesi (tohumluk olmayan)’dır (Çizelge 7).

Türkiye’nin organik bitkisel ürün yetiştiriciliğinde en büyük oran dış pazar talebine bağlı olarak kuru ve kurutulmuş ürünlere aittir. Bu durum, organik yaş meyve-sebze üretiminde iç pazarın yavaş gelişmesine sebep olmaktadır. Organik yaş meyve-sebze üretiminin bu kadar düşük olmasının sebeplerinden bir diğeri ise genelde yüksek oranda su içeren ve çabuk bozulan ürünlere olmaları ve üreticilerin pazar garantisizliği için organik üretime başlamamalarıdır (Anonim, 2019a).

Türkiye’de Organik Tarım Desteklemeleri

Çevre dostu olan organik tarımın sürdürülebilir bir tarım sistemi olarak yerleşmesi için, üreticilerin bu sisteme özendirilmesi ve teşvik edilmesi gereklidir. Ayrıca konvansiyonel tarıma göre daha fazla kar elde etmeleri sağlanmalı ve böylece çiftçilerin rekabet ortamına girmekten kaçınmaları engellenmelidir. Aksi halde üreticiler bu sistemi benimsemeyecek ve sürdürmeyeceklerdir (Kızılaslan ve Olgun, 2012).

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de üreticilerin organik tarıma olan ilgisini artırmak amacıyla desteklemeler yapılmaktadır. 10.02.2018 tarih ve 30328 sayılı Resmi Gazete’ de (2018/11188) T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ve Tarım Kredi Kooperatiflerince Tarımsal Üretime Dair Düşük Faizli Yatırım ve İşletme Kredisi Kullanılmasına İlişkin Bakanlar Kurulu Kararı yayımlanmıştır. Bu karar kapsamında organik tarım faaliyetinde bulunan üreticilere 2018 yılı için cari faiz oranından % 50 indirimle 5.000.000 TL kredi üst limitinde kredi kullanılması imkânı sağlanmıştır (Anonim, 2020).

Bitkisel üretimi artırmak, üretim maliyetlerinin karşılanmasına katkıda bulunmak, verim ve kaliteyi yükseltmek, kayıtlılığı artırmak, sürdürülebilirliği sağlamak ve çevreye duyarlı alternatif tarım tekniklerinin geliştirilmesine yönelik çiftçilere destekleme yapılmasına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi amacıyla 2019/46 numaralı Bitkisel Üretim Destekleme Ödemesi Yapılmasına Dair Tebliğ, 9 Kasım 2019 tarihinde 30943 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanmıştır (Anonim, 2020). Bu desteklemelere ek olarak Çevre Amaçlı Tarımsal Arazilerin Korunması Programını (ÇATAK) tercih eden üreticilerin desteklemesi de yapılmaktadır (Anonim, 2020).

Organik tarımda alan bazlı desteklemeler Çizelge 8’de verilmektedir. Organik tarım desteği verilecek ürünler kategorilere ayrılmış olup destek miktarı sertifika sahibinin bireysel ya da üretici grubu olmasına göre değişmektedir. En fazla desteği birinci kategoride bulunan ürünleri yetiştiren ürün sertifikası bireysel olanlar almaktadır. Organik tarım desteği verilen ürünlerin kategorilere göre sınıflandırılması Çizelge 9’da verilmiştir.

Tartışma ve Sonuçlar

Türkiye’nin toprak ve su gibi doğal kaynaklarının henüz çok fazla kirlenmemiş olması ve uygun ekolojiye sahip olması organik tarım açısından avantaj sağlamaktadır. Ülkemiz üreticileri bu avantajları değerlendirerek hem üretim alanında hem de üretim miktarında her geçen yıl artış kaydetmiştir.

Çizelge 6. Ülkemizde ihracatı yapılan organik tarım verileri (2018) (Anonim, 2019c).

Table 6. Organic agriculture data exported in our country (2018) (Anonymous, 2019c).

Ürün Adı	Miktar (Ton)	Ürün Adı	Miktar (Ton)
Buğday ve Buğday Ürünleri	41.633,896	Sebze ve Sebze Ürünleri	5.407,062
İncir ve İncir Ürünleri	7.996,929	Baharatlar	1.027,743
Meyve ve Meyve Ürünleri	25.964,374	Zeytin ve Zeytin Ürünleri	707,708
Fındık ve Fındık Ürünleri	5.356,763	Nohut	1.360,466
Üzüm ve Üzüm Ürünleri	10.572,354	Antep Fıstığı	26,764
Kayısı ve Kayısı Ürünleri	4.773,704	Diğerleri	1.618,905
Mercimek Çeşitleri	5.229,363	Genel Toplam	111.690,675

Çizelge 7. Ülkemizde ithalatı yapılan organik tarım verileri (2018) (Anonim, 2019c).

Table 7. Organic agriculture data imported in our country (2018) (Anonymous, 2019c).

Ürün Adı	Miktarı (Ton)	Ürün Adı	Miktarı (Ton)
Soya Fasulyesi (Tohumluk Olmayan)	99.446	Bitkisel Çay	1,15
Mısır	27.545	Çörekotu	88
Buğday, Buğday Çimi Tozu, Buğday Glikoz	32.622	Nohut	900
Ay çekirdeği	8.834	Ceviz (Kabuksuz)	4
Mercimek(Kırmızı)	5	Domates (Ketçap)	47,7
Kuru Meyve*	898	Kara Biber	2,8
Üzüm (Kurutulmuş)	40	Havuç (Dondurulmuş), Konservesi	40,4
Susam /Tohum)	206	Muz Püresi ve Flakesi	82,8
Zencefil (Öğütülmüş)	1.3	Hardal	4
Kakao ve Tozu	12	Chia Tohumu	3.15
Fasulye, Maş Fasulyesi	20	Hindistan Cevizi Yağı	12
Meyan Kökü	250,3	Bitkisel Yağlı Süt Bazlı Karışım	34
Zerdaçal (Toz)	2	Makarna	1
Pirinç Unu ve Nişastası	13	Reçel(Vişne, Kayısı, Çilek)	0,25
Keten Tohumu	4.750	Genel Toplam	175.865,85

*(Erik, Hurma, Dut, Elma, İncir, Kayısı Gojibery)

Çizelge 8. Organik tarımda alan bazlı destekler (2019) (Anonim, 2020).

Table 8. Field-based support in organic agriculture (2019) (Anonymous, 2020).

Sıra No	Organik Tarım Desteği	(TL/da)
1	Birinci Kategori Ürünler	Ürün Sertifikası (Bireysel) 70 Ürün Sertifikası (Üretici Grubu) 35
	2	İkinci Kategori Ürünler
3		Üçüncü Kategori Ürünler

Çizelge 9. Organik tarım desteği verilen ürünlerin kategorilere göre sınıflandırılması (2019) (Anonim, 2020).

Table 9. Classification of products supported by organic agriculture by categories (2019) (Anonymous, 2020).

K	Ürünler
1	Acur, Ahududu, Altınçilek, Altıntop, Armut, Avokado, Ayva, Bakla, Balkabağı, Bamya, Barbunya, Barbunya Fasulye, Bergamot, Biber, Böğürtlen, Brokoli, Çilek, Dereotu, Domates, Dut, Elma, Enginar, Erik, Fasulye, Fasulye (taze), Fındık, Frenk Üzümlü, Gilaburu, Goji Berry (Kurt Üzümlü), Gül, Havuç, Hıyar, Hindiba, Ispanak, İğde, İncir, Kabak, Kamkat, Karayemiş, Karnabahar, Kayısı, Kereviz, Kiraz, Kiraz-Vişne, Kuşkonmaz, Kuzukulağı, Lahana, Limon, Limon Grass, Mandalina, Marul, Maş Fasulyesi, Maydanoz, Muz, Nane, Nar, Nektarin, Patlıcan, Pazı, Pirasa, Portakal, Radika, Roka, Sarımsak, Semizotu, Soğan, Şalgam, Şeftali, Tere, Turunç, Üzüm, Üzüm Kurutmalık, Üzüm Sofralık, Vişne, Yaban Mersini (Maviyemiş), Yaş Çay, Yerelması, Zerdali.
2	Adaçayı, Alıç, Anason, Antep Fıstığı, Arapsaçı (Fençel), Ayçiçeği, Badem, Bezelye, Biberiye (Rozmarin), Börülce, Ceviz, Civanperçemi, Çamfıstığı, Çeltik, Çemen (Buy), Çörek Otu, Defne, Ebegümece, Ekinezya, Fesleğen (Reyhan), Hatmi Çiçeği, Hurma, Hünnap, Ihlamur, Isırgan Otu, Kantaron, Kara Buğday, Karpuz, Kavun, Kekik, Kestane, Kenevir Lif, Keten Lif, Kızılıçık, Kimyon, Kinoa, Kişniş, Kivi, Kuşburnu, Kohlraby, Kudret Narı, Melissa (Oğulotu), Mercanköşk, Mercimek, Mısır, Muşmula, Nohut, Pamuk, Pancar, Patates, Pikan Cevizi, Rezene, Safran, Sarımsak (Kuru), Silajlık Mısır, Soğan (Kuru), Soya, Susam, Şekerotu (Stevia), Şeker Kamışı, Şeker Pancarı, Şevketi Bostan, Tarçın, Tarhun, Turp, Tütün, Trabzon Hurması, Üvez, Yenidünya, Yerfıstığı, Zencefil, Zeytin.
3	Ahlat, Alabaş, Arpa, Buğday, Burçak, Caramba, Çavdar, Çayır Otu, Darı, Fiğ, Hardalotu, Haşhaşkapsül, Haşhaşkapsül+Dane, Hayvan Pancarı, İtalyan Çimi, Kapari, Kaplıca, Karabaşotu, Karakafes Otu, Keçiboynuzu (Harnup), Kırmızı Pancar, Korunga, Lavanta (Lavandula), Macar Fiği, Madımak, Mahlep, Menengiç, Mersin, Mürdümük, Sakız Ağacı (Pistacia Lentiscus), Sorgum, Sorgum-Sudan Otu Melezi, Sudan Otu, Sumak, Tritikale, Turp Otu, Üçgül, Yapay Çayır Mera, Yem Bezelyesi, Yem Şalgamı, Yonca, Yulaf

K: Kategori, 1: Birinci Kategori Ürünler, 2: İkinci Kategori Ürünler, 3: Üçüncü Kategori Ürünler

Türkiye genelinde 2018 yılında, organik tarım yapılan 626.885 ha alanda 2.371.612 ton organik üretim gerçekleştirilmiştir. Bölgeler bazında bakıldığında 751.900 ton organik üretimle Ege Bölgesi birinci sırada yer almaktadır. Şehir açısından bakıldığında ise yine Ege Bölgesi'nde bulunan Aydın ilinin, çiftçi sayısı, üretim miktarı ve üretim alanı olarak en yüksek verilere sahip olduğu görülmektedir.

Ülkemizde en fazla organik sebze üretiminin yapıldığı il Mersin (12.885 ton), organik meyve üretiminin yapıldığı il Aydın (259.189 ton), organik tarla bitkisinin üretiminin yapıldığı il Van (128.242 ton), en fazla organik üzüm üretiminin yapıldığı il Manisa (99.394 ton), doğadan toplanan ürünler dahil en fazla organik tıbbi, aromatik ve keyf bitkilerinin üretiminin yapıldığı il ise Rize (24.058 ton)' dir. En fazla üretimi yapılan organik ürünlere bakıldığında ise sebzelerde 16.594 ton ile domates, meyvelerde 213.369 ton ile zeytin, tarla bitkilerinde 195.131 ton ile buğday, tıbbi, aromatik ve keyf bitkilerinde 26.302 ton ile çay ilk sırada gelmektedir. Organik üretimde, genel ithalat 175,865.85 ton, genel ihracat ise 111,690.675 ton' dur.

Tüm bu veriler ışığında, organik tarım yetiştiriciliğinde gelinen noktada önemli gelişmeler elde edilmesine rağmen, Türkiye'nin ekolojik ve topoğrafik şartları düşünüldüğünde bu gelişmelerin yeterli olmadığı görülmektedir. Ancak ülkemizin tarım politikası sonucu verilen teşvikler neticesinde organik tarım üretiminin artırılacağı ve organik dünya pazarında önemli bir yere ulaşacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Ak İ. 2004. Apolyont Doğal Tarım ve Hayvancılık Projesi. I. Uluslararası Organik Hayvansal Üretim Ve Gıda Güvenliği Kongresi, 28 Nisan-1 Mayıs 2004, 144s.
- Akkurt M, Şenses İM, Erdoğan Ü. 2018. Türkiye'de Organik Bağcılığın Son Durumu ve Gelişme Olanakları. Türk Tarım-Gıda Bilim ve Teknoloji Dergisi. 6 (11): 1511- 1516.
- Aksoy U. 2001. Ekolojik Tarım: Genel Bir Bakış. Türkiye 2. Ekolojik Tarım Sempozyumu, 14-16 Kasım 2001, Antalya, s.3-11.
- Anonim 2019a. Organik (Ekolojik, Biyolojik) Tarım Uygulamaları. http://www.zmo.org.tr/resimler/ekler/332c513ef44b682_ek.pdf?ti (E.T.: 22.11.2019)
- Anonim, 2019b. Tarım ve Orman Bakanlığı Bitkisel Üretim Verileri. <https://www.tarimorman.gov.tr/sgb/Belgeler/SagMenuVeriler/BUGEM.pdf> (E.T.: 18.11.2019)
- Anonim, 2019c. Organik Tarım İstatistikleri. <https://www.tarimorman.gov.tr/Konular/Bitkisel-Uretim/Organik-Tarim/Istatistikler> (E.T.: 18.11.2019)
- Anonim, 2020. Tarım ve Orman Bakanlığı Destekler. <https://www.tarimorman.gov.tr/Konular/Bitkisel-Uretim/Organik-Tarim/Destekler> (E.T.: 26.09.2020)

- Bayaner A. 2013. Türkiye Tarımı Beklentiler ve Gelişmeler. T.C. Gıda, Tarım Ve Hayvancılık Bakanlığı Tarımsal Ekonomi Ve Politika Geliştirme Enstitüsü, Tepge Yayın No:224, ISBN: 978-605-4672-51-6, 93s.
- Dalbeyler D, Işın F. 2017. Türkiye'de Organik Tarım ve Geleceği. Tarım Ekonomisi Dergisi. 23(2), 215-222. DOI 10.24181/tarekoder.364902.
- Demirbaş E, Toplu Yılmaz Ö, Yücel E. 2016. Organik Tarımın Türkiye'deki Durumu ve Gençliğin Organik Tarıma Yaklaşımı. International Turgut Özal Congress on Business Economics and Political Science Proceedings E-Book II: Business and Economics. 14-16 Nisan 2016, Ankara, ISBN: 978-605-4894-16-1, 585s.
- Demiryürek K. 2016. Organik Tarım ve Ekonomisi. T.C. Kalkınma Bakanlığı Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, ISBN: 978-605-9041-80-5, Giresun, 112s.
- Deviren N, Çevik N. 2017. Dünyada ve Türkiye'de Organik Tarımın Ekonomik Açından Değerlendirilmesi. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. 10 (48): 669-678.
- Er C. 2009. Organik Tarım Bakımından Türkiye'nin Potansiyeli, Bugünkü Durumu ve Geleceği. İTO Sektörel Yayınlar, No:2009-3, İstanbul.
- Erdoğan Ü, Çakmacı R. 2015. Organik Tarım. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Ofset Tesisi, Erzurum, 369s.
- Eryılmaz G, Demiryürek K, Emir K. 2015. Avrupa Birliği ve Türkiye'de Organik Tarım ve Gıda Ürünlerine Karşı Tüketici Davranışları. Anadolu Tarım Bilimleri Dergisi. ISSN: 1308-8769, doi: 10.7161/anajas.2015.30.2.199-206.
- FİBL, 2019. The World of Organic Agriculture Statics and Emerging Trends. <https://shop.fibl.org/chen/mwdownloads/download/link/id/1202/> (E.T.: 19.11.2019)
- Gündüz Y, Kaya M. 2007. AB Tarım Politikası ve Türkiye'de Organik Tarımın Geliştirilmesi Üzerine Olası Etkisi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi. 6 (21), 305-330. ISSN: 1304-0278.
- Kızılaslan H, Olgun A. 2012. Türkiye'de Organik Tarım ve Organik Tarıma Verilen Desteklemeler. Gazi Osman Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi. 29 (1): 1-12.
- Merdan K, Kaya V. 2013. Türkiye' deki Organik Tarımın Ekonomik Analizi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 17 (3): 239-252.
- Merdan K. 2014. Türkiye'de Organik Tarımın Ekonomik Analizi: Doğu Karadeniz Uygulaması. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Erzurum, 202s.
- Öztürk D, İslam A. 2014. Türkiye'de Organik Ürünlerin Pazarlanması. Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi. I, 75-94.
- Turan A, Beyhan N, Sarıoğlu M, Memiş S. 2009. Organik Fındık Yetiştiriciliği. I.GAP Organik Tarım Kongresi 17-20 Kasım (Bildiriler Kitabı), Şanlıurfa, 809-815.
- TÜİK, 2019. Türkiye İstatistik Kurumu. www.tuik.gov.tr. (E.T.: 18.11.2019.)
- Yürüdü E, Kara H, Arıbaş K. 2010. Türkiye'nin Organik (Ekolojik) Tarım Coğrafyası. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi. 9 (32), 402-424. ISSN:1304-0278.